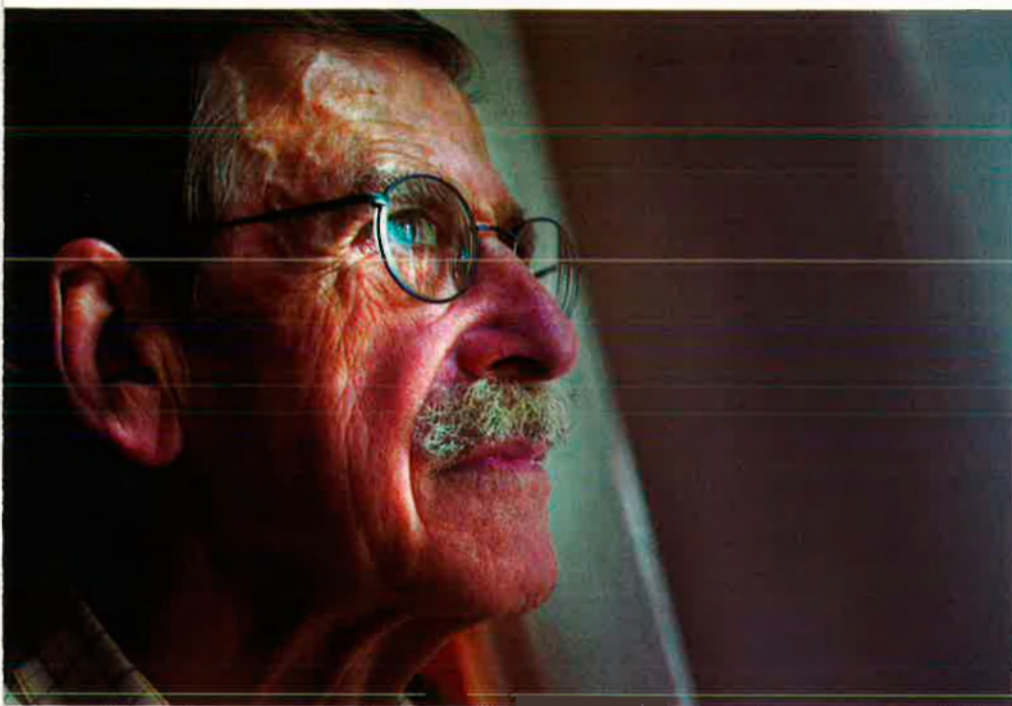

“Si això no funciona, d'aquí a vint anys potser caldrà desenterrar les armes”

Julen Madariaga (Bilbao, 1932) fou un dels vuit cofundadors d'ETA. Un cop va abandonar l'organització, va fer una aposta per la via política a través d'HB, que l'ha acabat situant a Aralar, el corrent escindit de Batasuna que lidera l'advocat navarrès Patxi Zabaleta. En aquesta entrevista, Madariaga analitza la petjada que ha deixat ETA a la societat i la política basca.

De qui dependrà, a partir d'ara, l'èxit del procés de pau que s'acaba d'obrir?

—Sens dubte del Govern espanyol. La pilota és a la seva teulada, perquè ETA ja s'ho ha jugat tot a una carta. Per això seria molt més greu que el Govern espanyol incomplís la negociació

que si fos ETA la que no respectés l'alto el foc.

—Per què?

—Perquè actualment ETA té pocs mitjans de subsistència, de manera que si els falla el Govern espanyol, seria inviable atendre les necessitats de molta gent vinculada a ETA, començant pels refu-

giats i pels presos, que no tindrien cap sortida.

—Ara comença un alto el foc. Potser és prematur per començar a fer balanços, però considera que, com asseguren alguns polítics catalans, Euskadi té més autonomia que Catalunya a causa de l'existència d'ETA?

—És molt probable que hagi estat gràcies a l'existència d'un moviment armat de resistència nacional. El fet que el poble basc es dotés d'un instrument d'actuació com aquest evidentment va representar una forta trava a tots els plans de l'imperialisme espanyol. ETA va apujar automàticament el llindar de les exigències d'una entitat nacional oprimida pels espanyols.

—L'argument de l'existència d'ETA és també aplicable a Navarra?

—Sí, el que passa és que hem comès molts errors amb Navarra. En ETA, amb tota la bona fe del món, defensàvem que Navarra també és Euskal Herria, però l'enemic durant segles ha fet creure als navarresos que no tenien res a veure amb Euskadi, per separar-nos. I aquesta mena de pressió es coneix molt bé a Catalunya, perquè l'imperi espanyol ha practicat la mateixa política respecte al País Valencià.

—Quina part de l'autonomia basca actual és deguda als seus negociadors de la transició?

—No hem d'agrair absolutament res a l'habilitat dels possibles negociadors.

—Vostè parlaria d'una certa contribució de l'existència del fenomen d'ETA a la sobirania d'Euskadi?

—Amb la petita perspectiva que podem tenir avui, en un poble sotmès com el nostre, o com el català, el gallec o qualsevol altre, la consciència política de la societat va prendre una força enorme; en poc temps es van revolucionar completament els nostres paràmetres i això va donar lloc a una oposició seriosa que sabia què volia i que no estava per rucades com l'autonomia.

—ETA, doncs, ha aconseguit algun objectiu polític concret?

—Per descomptat, va revolucionar la societat basca des de molts paràmetres, no solament el polític. En el camp de la cultura, per exemple, ETA va fer de revulsiu per salvar la nostra joia més preuada, la llengua. Als anys cinquanta l'èuscar es moria com a conseqüència de la duríssima repressió de l'ocupant, i

ETA va ser capaç d'introduir un element nou: si es vol ser basc, el primer pas és conèixer la llengua basca, i si no es coneix, s'ha d'aprendre. Però l'existència d'un moviment de resistència cultural també va portar a una revolució en el camp de l'art. En definitiva, es va polititzar enormement la societat basca en tots els aspectes.

—Però, amb els anys, els objectius d'ETA s'han allunyat massa del sentiment dels ciutadans bascos.

—Es cert, i aquest distanciament l'ha provocat la tremenda repressió policial que exerceix l'enemic des de Madrid i París. Les successives direccions d'ETA s'han refugiat en una torre de marfil, per protegir-se de la repressió, que ha detingut, matat, provocat suïcidis, etc. Aquest refugi condueix la direcció d'ETA a allunyar-se de la societat quotidiana, fins que arriba el divorci entre aquest moviment que en els seus orígens va ser creat pel poble i per al poble.

—Es una victòria de l'estat i dels seus aparells de repressió?

—Relativament, perquè malgrat la repressió, afortunadament el missatge de llibertat i d'alliberament ja s'ha llançat i floreix. Ara ja importa poc el que una direcció d'ETA actual o futura pugui fer.

—La majoria de mitjans de comunicació i de partits polítics atribueixen el debilitament d'ETA a la repressió policial.

—L'imperi espanyol i francès creu que ETA està debilitada per la repressió física, i es pensen que poden fer claudicar ETA a canvi de res. S'equivoquen, perquè mentre no es vagi a l'arrel del conflicte, que és l'ocupació militar d'un territori i la seva annexió violenta, el conflicte continuarà obert. Senyors, no saben vostès que si ETA desapareix un dia físicament, un altre moviment, amb un altre nom, apareixerà?

—Amb el procés de pau que sembla que pot començar a partir d'ara, es pretén anar a l'arrel del problema?

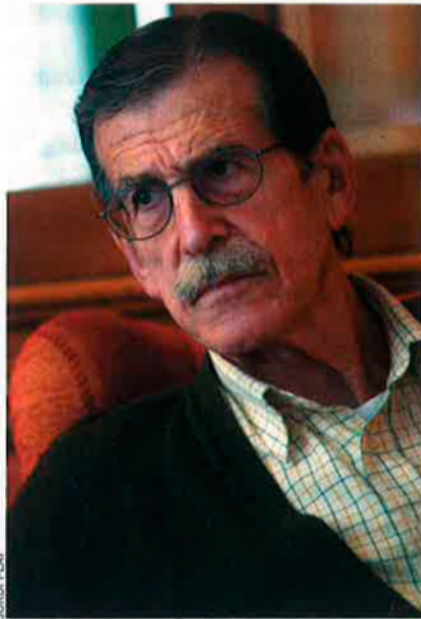
—Sembla que aquesta vegada la disposició d'ETA és molt diferent, però caldrà veure quina actitud pren el Govern espanyol. Potser Zapatero tindrà la capacitat suficient per comprendre el problema nacional dels pobles que han estat sotmesos pels espanyols, però per altra banda hi ha els interessos del PSOE i del PP. Ja veurem què passa.

—El britànic és un bon exemple?

—Els britànics un bon dia van dir que n'estaven farts, de tots els problemes que els ocasionava el conflicte polític irlandès, i es diu que una potència dominant no deixa anar la seva presa fins que deixa d'obtenir-ne beneficis i comença a tenir pèrdues, ja siguin materials, polítiques, de prestigi internacional, etc. El Govern britànic va donar una solució, però no pas per decència humana, sinó per pura conveniència.

—Aquestes pèrdues ja han arribat en el cas de l'estat espanyol i Euskadi?

—Hi estan arribant, però potser no hi arribaran del tot fins d'aquí a quaranta o cinquanta anys.

—Què li fa pensar, però, que es va arribant a aquesta situació?

—Per una qüestió militar. Els exèrcits dels estats europeus s'estan transformant en petits exèrcits locals que perden força per incrustar-se en un exèrcit europeu. En aquesta situació podria començar a intervenir-hi Europa per dir als espanyols, a Mena i companyia, que deixin de fer imbecilitats perquè ara tots van en el mateix vaixell. Aleshores potser apareixeran espanyols més intel·ligents que vagin al fons de la qüestió del conflicte polític basc.

—Sense ETA, el Govern espanyol hauria permès la creació de l'Ertzaintza?

—Curiosament, van ser els nacionalistes bascos del PNB els que van insistir a les instàncies polítiques espanyoles per-

què poguessin disposar d'una policia que s'ocupés de tot, fins i tot de la repressió política. Permetre la creació d'aquest cos no va ser una política dels espanyols per passar el mort als mateixos bascos perquè reprimissin tota aventura nacionalista basca.

—Creu que el PNB es va equivocar reclamant la policia pròpia?

—Va ser greu un error, perquè la societat basca es va dividir més. L'Ertzaintza va donar lloc a confrontacions molt perilloses. Es va obrir una mena de fossa que, si no tenim molta cura, ens pot conduir a la guerra civil.

—Sense l'existència d'un moviment com el d'ETA, l'estat hauria articulat la maquinària repressiva que ara té, amb una llei antiterrorista i una llei que permet il·legalitzar partits?

—No, de segur que no. Però quan comencen a dissenyar plans fantàstics per resoldre conflictes només per la via judicial i policial, sempre arriben tard. Poden augmentar les penes, triplicar-les, el que vulguin. Però no hi ha res a fer, perquè és tot un poble el que avança, i l'únic que s'aconsegueix així és més sofriment humà. I totes aquestes lleis no poden pas evitar que el sotmès respongui amb violència.

—Desmuntar aquest aparell judicial i policial serà un dels primers passos que caldrà fer per iniciar un procés de pau, doncs?

—Naturalment. Però els diré una cosa que semblarà contradir-se amb el meu esperit pacifista, i és que continuo creient en el principi que tot poble sotmès a una potència té dret a defensar-se amb tots els mitjans que tingui a la seva disposició. I per mitjans entenc els culturals, els polítics o, en última instància, contestar amb pistoles. Jo em reservo sempre per al poble sotmès el dret d'elegir els mitjans que ell consideri més vàlids, a tot el món i en qualsevol circumstància històrica.

—Vol dir que un poble mai enterra definitivament les armes?

—Si Euskadi, d'aquí vint o trenta anys, veu que les coses no funcionen i que l'única manera de sortir endavant podria ser desenterrant les armes i tornar a la lluita, doncs ben fet estarà. La gent de vegades oblida que el dret a decidir també inclou aquesta via.

Gemma Aguilera